

Kulturdepartementet
Postboks 8030 Dep
0030 Oslo

Deres ref:

Nærbø; 29. juni 2015
Vår ref: Arild Gudmestad

Høring – forslag om endringer i helligdagsloven for å tillate søndagsåpne butikker

Denne høringsuttalelsen er gitt av Coop Nærbø, som har sitt markedsområde i Rogaland Vi har 3500 medlemmer, 95 ansatte i 5 butikker.

Coop Nærbø går mot forslaget om endringer i helligdagsloven for å tillate søndagsåpne butikker. Vi mener også at høringsgrunnlagets argumentasjon for full adgang til søndagsåpne butikker er mangelfull og svakt dokumentert, og burde vært grundigere utredet i dialog med viktige interessenter som næringslivet og partene i arbeidslivet.

Coops motargumenter – kort oppsummert

Kort oppsummert følger våre hovedargumenter, som i stor grad er presentert i henhold til disposisjon av høringsnotatets hovedtema *Konsekvenser* i brev av 27. mars 2015.

Argumentene er grundigere belyst i seksjon *Coops hovedargumenter mot full adgang til søndagsåpne butikker*:

- **Søndag som en annerledes dag i uken**
Opinionsundersøkelser viser at det norske folk – snaut 70 prosent – ikke vil ha søndagsåpne butikker, og vil beholde søndagen som en fridag.
- **Konsekvenser for arbeidstakere**
Ansatte i varehandelen ønsker ikke ekstrabelastningen ved å arbeide på søndag; søndagsjobbing innebærer flere praktiske utfordringer, som for eksempel pass av barn mm.
- **Konsekvenser for forbrukere**
Flere uavhengige forskningsinstitusjoner og interesseorganisasjoner har slått fast at maten vil bli dyrere. Det er ikke grunnlag for å tro at folk vil handle mer, derfor må ekstrakostnadene, som for eksempel økte lønns-, transport og energikostnader, dekkes av økte priser.
- **Konsekvenser for Coop**
Det må opparbeides en betydelig meromsetning for å kompensere Coops kostnader knyttet til for eksempel personal og logistikk, men beregninger viser at drift av søndagsåpne butikker uansett vil representere et markant underskudd.

- **Miljøkonsekvenser**

Ekstrabelastningen for miljøet vil bli merkbare. Med utvidet åpningstid vil blant annet transportomfang og energibruk øke.

- **Distriktshensyn**

De mindre butikkene i distriktene vil ikke ha råd til å holde åpent på søndager. Det betyr kundeflukt inn til de store sentrene – og et stort frafall av distriktsbutikker. Flere handelsdager for dagligvarehandelen betyr økte kostnader, og lønnsomheten vil synke. Det vil gi vidtrekkende konsekvenser, særlig for de mindre butikkene.

- **Konsekvenser ved alternativt forslag om å legge avgjørende beslutningsmyndighet til kommunene**

Det viktigste argumentet mot en slik løsning er at det vil gi en rekke vilkårlige utslag og medføre konkurransevridning.

Coops hovedargumenter mot full adgang til søndagsåpne butikker

Coop Norge ønsker å utdype det følgende, som er våre argumenter for hvorfor det ikke er ønskelig – eller samfunnstjenlig – med søndagsåpne butikker:

1. Søndag som en annerledes dag i uken

Coop Nærby er en del av den store Coop-familien. Kooperasjonen har totalt 1,4 millioner medlemmer, og er forbrukere som representerer et bredt lag av Norges befolkning. En opinionsundersøkelse gjennomført på vegne av Handelens Samarbeidsutvalg i februar i år viste at 70 prosent av forbrukerne er i mot søndagsåpne butikker. Den viktigste grunnen er ønsket om å beholde søndagen som en annerledes dag og en fridag som bør brukes til fritids- og familiesysler framfor å handle. En undersøkelse utført av SIFO støtter også konklusjonen om at flertallet av norske brukere vil beholde søndagen som den er. Det betyr at Coop på vegne av sine medlemmer ikke ønsker å endre søndagen som en annerledes dag, slik den har vært i uminnelige tider.

Det er også et paradoks at Regjeringen legger fram et forslag til høring som går på tvers av majoriteten av sine egne velgeres oppfatning, over 60 prosent av Høyres velgere sier nei til søndagsåpne butikker, og bare halvparten av Fremskrittspartiets velgere sier de ønsker ha muligheten til å handle på søndager.

2. Konsekvenser for arbeidstakere

Ansatte i varehandelen vil oppleve store utfordringer ved å måtte arbeide på søndag; søndagsjobbing innebærer praktiske utfordringer som for eksempel pass av barn mm. Et hovedargument som er framført av mange er at det er viktig å ha en dag fri hvor familien kan samles om felles fritidsaktiviteter.

Søndagsåpne butikker vil medføre at langt flere av våre medarbeidere må forholde seg til søndag som en arbeidsdag. Selv om noe av belastningen kan reduseres ved bruk av ekstrahjelp, vil det fortsatt være et stort behov for at erfarne og kompetente medarbeidere jobber på søndager.

Det er langt flere enn Coops og varehandelens medarbeidere som rammes, for å sikre forsvarlig drift og ivareta kundenes forventninger må også sjåførere, bakere, vektere, frisører, renholdere og restaurantarbeidere jobbe søndag. Fafo har i sitt notat; *Arbeidskraftbehov ved søndagsåpne butikker* kommet fram til at til sammen 45 000 ansatte i andre bransjer enn varehandelen må utvide arbeidsuken til å gjelde også søndag. I det samme notatet fastslås det at så mange som 200 000 flere arbeidstakere i varehandelen (utover de som allerede er engasjert i søndagsåpne kiosker, bensinstasjoner og Brustad-buer) må forholde seg til søndag som en arbeidsdag.

Som en ansvarlig arbeidsgiver ønsker ikke Coop å påføre sine medarbeidere en slik merbelastning.

3. Konsekvenser for forbrukere

Flere uavhengige forskningsinstitusjoner og interesseorganisasjoner har slått fast at maten vil bli dyrere. Dette vil for forbrukerne antakelig oppleves som den alvorligste negative konsekvensen.

Erfaringer fra blant annet Danmark viser at forbrukerne ikke handler mer selv om de får en ekstra handledag. Derfor må de økte kostnadene, knyttet til lønn, logistikk og energi dekkes opp av økt matpris. Norsk Institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF) fastslår på bakgrunn av gjennomførte utredninger for aktører i dagligvarehandelen at dagligvareprisene må økes med mellom 1,0 - 1,4 prosent for å dekke opp søndagshandelens merkostnader.

Coop Norge mener Kulturdepartementet i forkant av høringsnotatet burde ha gjennomført bruker- og opinionsundersøkelser for å avklare om forbrukerne er villige til å ta denne ekstraregningen.

4. Konsekvenser for Coop

Coop Norge har utført interne beregninger over hvilke konsekvenser søndagsåpne butikker vil få for våre butikker. Disse beregningene ble også presentert for kulturminister Torhild Widvey i møte 9. januar i år. Av forretningssensitive årsaker kan vi ikke i denne høringsuttalelsen gå i detalj i våre beregninger, men følgende kan framlegges som de viktigste konsekvenser for Coop.

Betydelige markedsandeler vil komme i spill dersom det åpnes for søndagshandel. Derfor er det utenkelig at Coop ikke åpner butikkene sine på søndager hvis de andre aktørene gjør det.

Erfaringsgrunnlag fra våre naboland tilsier at drøyt 10 prosent av handelen vil forflyttes til søndager. Lavprissegmentet har størst vekst, mens supermarked og nærbutikk har tilnærmet null vekst.

For å opprettholde markedsandelen må Coop sikre seg minst 850 millioner kroner (basert på gjeldende forutsetninger) i meromsetning. Frakt- og håndteringskostnader vil tilsvare 3% av meromsetningen. Vekst i personalkostnader utover 5 % som følge av søndagsåpning vil ikke bli dekket av meromsetningen.

Oppsummert betyr dette at søndagsåpne butikker vil belaste kooperasjonen med et negativt resultat. Dette er ikke i tråd med Coops ambisjon om sunn forretningsførsel og våre 1,4 medlemmers forventninger.

5. Miljøkonsekvenser

Utvidelse av butikkenes åpningstider vil gi økt miljøbelastning. En undersøkelse utført av DamVad; *Miljøkonsekvenser av søndagsåpne butikker, 17. april 2015*; anslår at de økte utslippene av klimagasser på grunn av økt varetransport, flere jobbreiser og energibruk tilsvarer 20 000 tonn CO₂-ekvivalenter.

Coop Norge SA ønsker å framheve noen av konklusjonene i DamVads grundige undersøkelse:

- Transporten av ansatte anslås å øke med 10 prosent, tilsvarende 74 millioner kilometer per år
- Varetransporten anslås å øke med 0,5 prosent. Den begrensede økningen kommer av en forutsetning om at kun ferskvarer, frukt og grønt distribueres på søndager
- Energiforbruket anslås å øke med 10,6 prosent
- Klimagassutslippene fra økt varetransport, arbeidsreiser og oppvarming etc. øker fra 464 000 til 486 000 tonn CO₂-ekvivalenter per år.
- For å slippe ut tilsvarende mengde klimagasser som detaljvarehandelen vil gjøre som en konsekvens av søndagsåpne butikker per år, må en 3,5 mil lang konvoi bestående av 1814 lastebiler kjøre én runde rundt jorda, eller 97 passasjerfly fly rundt jorda én gang.

Økt miljøbelastning er nok et viktig argument mot søndagsåpne butikker, og vi mener miljøkonsekvensene bør tillegges vesentlig vekt i en helhetlig samfunnsøkonomisk analyse.

6. Distriktshensyn

Coop Nærby har 5 nærbutikker i vårt markedsområde. Handelsnæringen er i enkelte kommuner, bortsett fra offentlig sektor, den næringen som sysselsetter flest. For mange lokalsamfunn er nærbutikken også en vesentlig faktor for bosetting og god livskvalitet, og mange nærbutikker ivaretar også viktige tjenester som bank og post.

DamVad har på vegne av Handelens Samarbeidsutvalg (HSU) utarbeidet en undersøkelse, og konsulentselskapet konkluderer med at så mange som mellom 22 500 og 24 000 butikkmedarbeidere i distriktene står i fare for å miste jobben dersom endringsforslaget om utvidet åpningstid blir vedtatt. Dette vil påvirke mange lokalmiljø sterkt. Ni av ti distriktbutikker sier de er motstandere av Regjeringens forslag om å tillate søndagsåpne butikker.

Nærbutikkene i distriktene driver ofte med lave driftsmarginer. Dersom de av konkurransehensyn blir tvunget til å holde åpent én dag ekstra vil sannsynligvis det medføre negativt driftsresultat. De mindre butikkene ute i distriktene vil derfor ikke ha råd til å holde åpent på søndager. Det vil igjen med stor sannsynlighet medføre kundeflukt inn til de større sentrene.

Erfaringene fra Danmark og Sverige er entydige; tillatelse til å holde åpent søndag er slutten for mange lokale nærbutikker som allerede sliter med lønnsomheten. Ved en reduksjon i det lokale dagligvaretilbudet blir også valgfriheten til forbrukerne svekket. I Danmark opplever man at det er kommuner hvor det etter regelendringen i 2012 nå kun er igjen én butikk.

Coop Nærby mener levedyktige nærbutikker er et samfunnsgode, som er en viktig forutsetning for aktive og levedyktige lokalsamfunn. Å tillate søndagsåpne butikker er en reell trussel mot dette godet.

7. Konsekvenser ved alternativt forslag om å legge avgjørende beslutningsmyndighet til kommunene

Coop Nærby mener at det ikke vil medføre en reell valgmulighet dersom beslutningsmyndigheten om å tillate søndagsåpne butikker legges til kommunen. Norge har 428 kommuner, og kundestrømmen følger ikke kommunegrensene. Dersom én kommune tillater søndagsåpne butikker betyr det at nabokommunene også må åpne opp for det samme – og dette vil igjen gi en dominoeffekt. En kommuneadministrasjon kan ikke være med på å se at kommunens innbyggere reiser til nabokommunen på søndagshandel. Det har den siste tiden også kommet fram innspill om at kommunene skal få anledning til å ta individuelle beslutninger hvor for eksempel bynære kjøpesentra tillates å ha søndagsåpent mens nærbutikker nødvendigvis ikke skal få samme mulighet. Dette er en mildt sagt konkurransevridende løsning som vil få uheldige konsekvenser for de viktige nærbutikkene.

Det er Venstre som har fremmet forslaget for å komme Regjeringen i møte om å kunne åpne opp for søndagshandel, det er derfor interessant å registrere at ni av ti Venstre-ordførere går mot søndagsåpne butikker, men er tilhengere av at kommunene selv kan bestemme. Imidlertid vil de i den kommunale behandlingsprosessen stemme mot at butikker kan være åpne på søndag.

De nærings- og samfunnsøkonomiske konsekvensene vil bli store dersom det åpnes for søndagshandel. De mindre butikkene vil sannsynligvis forsvinne fordi søndagshandel ligger naturlig til de store kjøpesentrene. Flere handelsdager for dagligvarehandelen betyr merkostnader, dyrere dagligvarer samtidig som dagligvareaktørens lønnsomhet vil synke.

Miljøbelastningen vil øke, og hundretusener av arbeidstakere vil få en hardere arbeidsbelastning. Når heller ikke en markant majoritet av forbrukerne ikke ønsker søndagsåpne butikker mener Coop Nærby at forslaget om endringer i helligdagsloven for å tillate søndagsåpne butikker ikke bør gjennomføres.

Vennlig hilsen;
Coop Nærbø

Arna Høyland
Styreleder

Arild Gudmestad
Administrerende direktør